

การใช้ Active Learning ในการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรม ของเยาวชนในศตวรรษที่ 21

The Use of Active Learning in the Moral and Ethical Development of Youth in the 21st Century

ชนันภรณ์ ใจเส่าดี¹

Chananporn Jaisaodee¹

Received: January 9, 2024

Revised: March 15, 2024

Accepted: March 16, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก หรือ Active Learning ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 โดยผู้ศึกษานำเสนอประเด็นผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงจากความก้าวหน้าของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีผลต่อชีวิตผู้คนในทุกด้านมาอภิปราย เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชน จำเป็นต้องเตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อฝึกฝนตนเอง และจำเป็นต้องพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะชีวิตในด้านคุณธรรมจริยธรรม อันจะช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีจิตใจ ความคิด คุณลักษณะชีวิตและความประพฤติที่ดีงาม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นท่ามกลางสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลายได้อย่างสงบสุข การวิเคราะห์ด้านคุณธรรมจริยธรรมดังกล่าว สอดรับกับสภาวะจิตใจและพฤติกรรมของบุคคล ผู้ศึกษาได้ใช้ทฤษฎีทางจิตวิทยา คือ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เพื่อสังเคราะห์ถึงจิตใจและพฤติกรรมของบุคคลซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเสริมสร้างและส่งเสริมให้บุคคลนั้นสามารถพัฒนาสมรรถนะทางคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงชี้ให้เห็นว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก หรือ Active Learning เป็นกลไกสำคัญสู่การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในโลกปัจจุบัน

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบเชิงรุก คุณธรรมจริยธรรม เยาวชนในศตวรรษที่ 21

¹ อาจารย์ ดอกเตอร์ วิทยาลัยพระคริสตธรรมเมคคิลาวารี มหาวิทยาลัยพายัพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50000 เบอร์โทรศัพท์ 091-071-6147 e-mail: chananporn_j@payap.ac.th

Abstract

The purpose of this paper is to present ways to use Active Learning in the moral and ethical development of youth in the 21st century. The author raises the impact of changes resulting from the advancement of information technology systems on all aspects of people's lives to discuss how people can adapt and cope with these changes. People in today's world, especially the youth, must be prepared to learn new things and be lifelong learners. They must develop the skills for the 21st century world, especially life skills that correspond to moral and ethical development. This skill development will help encourage individuals to have virtuous minds, thoughts, and life features, and to be able to live peacefully with others amid diverse societies and cultures. According to the analysis of moral aspects, such ethics correspond to the state of mind and behavior of a person. The author uses psychological theories, namely psychoanalytic, cognitive development, and social learning theories, to interpret that a person's mental state and behavior are fundamental to enhancing and encouraging that person to develop moral and ethical competency. The author points out that Active Learning is an important mechanism for the moral and ethical development of youth in today's world.

Keywords: Active Learning, Moral and Ethical Skills, Youth in the 21st Century

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 ถือได้ว่าเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านการศึกษา สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมแทบทุกด้าน โลกศตวรรษที่ 21 จึงถูกขนานนามว่า “โลกดิจิทัล” ดังนั้น ผู้คนในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องปรับตัวรับความเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งจะเรียนรู้สิ่งใหม่ โดยทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะอย่างน้อย 5 ด้านต่อไปนี้ คือ 1) ทักษะพื้นฐานในการรู้หนังสือ 2) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 3) ทักษะด้านอาชีพ 4) ทักษะด้านดิจิทัลหรือการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 5) ทักษะชีวิต ซึ่งทักษะชีวิตนี้ครอบคลุมและสอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรม อันหมายถึง การมีคุณลักษณะ ทศนคติ และพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงาม อันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม (เบลเลนชาร์ และแบรนต์, 2554) การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อย่างเกิดผล จึงมิใช่เป็นเพียงการถ่ายทอดความรู้หรือเนื้อหาหลักคำสอนเกี่ยวกับคุณธรรมเพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติตามเท่านั้น แต่ต้องเป็นการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก หรือ Active Learning ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้โดยการเป็นผู้ลงมือทำ (ปิยะพล ทรงอาจ, 2562) ทั้งนี้ เพื่อผู้เรียนจะสามารถเชื่อมโยงความรู้และใช้กระบวนการคิดเพื่อประเมินในสิ่งที่เขาได้ทำลงไป การเรียนรู้นั้นจึงเป็นไป

อย่างมีความหมายต่อผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น และมีคุณลักษณะชีวิตที่พึงประสงค์ได้

Active Learning คืออะไร เพราะเหตุใดจึงสำคัญสำหรับผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21

โลกในสังคมศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นยุคแห่งความก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ข้อมูลข่าวสารจึงสามารถสื่อสารกันได้อย่างไร้พรมแดน ด้วยเหตุนี้ ผู้คนในยุคศตวรรษที่ 21 จึงต้องเข้าถึงข้อมูลรวมถึงแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันต้องรู้จักกลั่นกรองข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ สามารถใช้วิจารณญาณไตร่ตรองถึงความน่าเชื่อถือ และความเป็นไปได้ของข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเองและผู้อื่น

ดังนั้น ครูในยุคปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนสู่ผู้ถ่ายทอดความรู้และผู้ชี้แนะผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ นอกจากนี้ ครูต้องเป็นผู้นำเสนอวิธีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ที่หลากหลายแก่ผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง จนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning) ได้ในที่สุด (กมล โพธิ์เย็น, 2564) ซึ่งปัจจุบันมีการใช้กระบวนการนี้อย่างแพร่หลายทั้งในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดหรือทฤษฎีของนักการศึกษาหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Benjamin Bloom ซึ่งทฤษฎีอนุกรมวิธานของบลูม (Bloom's Taxonomy) ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุด ทฤษฎีนี้เน้นว่า การสอนคือกระบวนการในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ รวมถึงการสร้างหรือจัดสถานการณ์ สภาพการณ์ และกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ใน 3 ด้าน (Anderson & Krathwohl, 2001) ได้แก่

ด้านที่หนึ่ง พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับสติปัญญา ความคิดความสามารถในการคิดเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งพฤติกรรมแบ่งเป็น 6 ระดับ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ การนำความรู้ไปประยุกต์ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์

ด้านที่สอง จิตพิสัย (Affective Domain) เป็นพฤติกรรมด้านจิตใจ ที่รวมไปถึงความรู้สึก ความซาบซึ้ง ทศนคติ ความเชื่อ ความสนใจ และคุณธรรมจริยธรรม พฤติกรรมด้านนี้อาจไม่เกิดขึ้นทันที ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และสอดแทรกสิ่งที่ดีงามอยู่ตลอดเวลา จะทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้ จะประกอบด้วยพฤติกรรมย่อย ๆ 5 ระดับ ได้แก่ การรับรู้ การตอบสนอง การเกิดค่านิยม การจัดระบบ และบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นการนำค่านิยมที่ยึดถือมาแสดงพฤติกรรมที่เป็นนิสัยประจำตัวให้ปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต้องดีงาม

ด้านที่สาม ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นพฤติกรรมด้านกล้ามเนื้อประสาท บ่งบอกถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญ ซึ่งแสดงออกมาในพฤติกรรม 5 ระดับ คือ การรับรู้ การฝึกกระทำตามแบบหรือข้อแนะนำ การหาความถูกต้อง การกระทำอย่างต่อเนื่อง และการกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ

นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก หรือ Active Learning ไว้อย่างหลากหลาย ซึ่งผู้ศึกษาได้รวบรวมมานำเสนอไว้ดังต่อไปนี้

Meyers and Jones (1993) ให้ความหมายของ Active Learning ไว้ว่า เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประยุกต์ข้อมูลสารสนเทศ มโนทัศน์ หรือทักษะใหม่ ๆ ในการเรียนรู้ เป็นความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ การสร้างสรรค์ การทดสอบ และการปรับปรุงแก้ไขของผู้เรียน

Shenker et al. (1996) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกที่ต้องการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทบาทการเรียนรู้ของตนเองมากกว่าการสร้างความรู้หรือทักษะใหม่ ๆ มาใช้โดยเป็นผู้รับฝ่ายเดียว การที่ผู้ใดกระทำการสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองและนำไปสู่การคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ตนกำลังทำอยู่

ศิริพร มโนพิเชษฐวัฒนา (2547) กล่าวว่า Active Learning เป็นการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีบทบาทในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง โดยการลงมือทำ และคิดในสิ่งที่ตนกำลังทำ จากข้อมูลหรือกิจกรรมการเรียนการสอนที่ได้รับ ผ่านทางการอ่าน ฟัง คิด เขียน อภิปราย แก้ปัญหา และมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อทดแทนการสอนแบบบรรยาย

ศักดา ไชกิจภิญโญ (2548) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนหาความหมายและทำความเข้าใจด้วยตนเองหรือร่วมกันกับเพื่อน เช่น ร่วมกันสืบค้นหาคำตอบ ร่วมอภิปราย ร่วมนำเสนอ และสรุปความคิดรวบยอดร่วมกัน หรืออีกนัยหนึ่ง คือ การเปลี่ยนผู้เรียนจากการเป็นผู้นั่งฟังอย่างเดียว (Passive) มาเป็นผู้เรียนที่ร่วมกิจกรรมการแสวงหาความรู้ที่ผู้สอนกำหนด

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) นิยามว่า Active Learning คือ การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูงด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถาม ถาม และอภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ ลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดระบบการเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้โดยมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในรูปแบบขอความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ สู่ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า อีกทั้งได้เรียนรู้ความมีวินัยในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เชื่อมโยงผู้เรียนกับสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาของชุมชน สังคม ประเทศชาติ หรือโลก เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกกระบวนการคิด การวิเคราะห์ วางแผน และตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้และวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ บทบาทของผู้สอนจึงเปลี่ยนจากผู้ถ่ายทอดความรู้มาเป็นผู้สนับสนุน รวมทั้งส่งเสริมผู้ให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง (สิทธิพล อาจอินทร์, 2563)

จากคำอธิบายข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหรือการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เป็นการเรียนการสอนที่ลดบทบาทครูผู้สอนแต่เพิ่มบทบาทของผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น เป็นการเน้น

ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองผ่านการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนและการลงมือปฏิบัติ ได้คิด ได้ลงมือทำ และสร้างประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้ โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวก ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย มีความเข้าใจในตนเอง ผ่านทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกในศตวรรษที่ 21 (กมล โพธิ์เย็น, 2564; แบลเลนชาร์ และแบรนดท์, 2554) ได้แก่ 1) *ทักษะด้านดิจิทัล* คือ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการค้นหาและการใช้งาน การให้ความรู้และการเรียนรู้ การสื่อสาร และการร่วมมือ เป็นต้น 2) *ทักษะการเรียนรู้ 4Cs* คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 4 ด้าน ประกอบด้วย Creativity and Innovation (การคิดนอกกรอบและต่อยอดเป็น), Critical Thinking and Problem Solving (การคิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ปัญหาเองได้), Communication การสื่อสาร ได้ถูกต้องเหมาะสม และ Collaboration การทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 3) *ทักษะชีวิต* ซึ่งประกอบด้วย (1) Soft Skills คือ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและสมรรถนะที่ไม่ใช่ความรู้หรือทักษะทางเทคนิคเฉพาะทาง เช่น ทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม การแก้ไขปัญหา ความสามารถในการเจรจาต่อรอง การจัดการเวลา และการเป็นผู้นำที่มีความเข้าใจและใส่ใจกับความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น และ (2) Social Emotional Learning หรือ SEL คือ กระบวนการพัฒนาทักษะทางอารมณ์และสังคมที่ผู้เรียนจะได้ฝึกทำความเข้าใจและจัดการอารมณ์ของตนเอง ฝึกการตัดสินใจด้วยตนเอง รับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ของตนเอง เปิดรับประสบการณ์และเปิดใจเรียนรู้สิ่งใหม่ ตลอดจนเรียนรู้ที่จะเอาใจใส่และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข ซึ่งทั้ง Soft Skills และ Social Emotional Learning เป็นทักษะชีวิตที่สอดคล้องกับคุณธรรมจริยธรรมในมนุษย์

ทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

คำว่า “คุณธรรม” และ “จริยธรรม” มีความหมายที่แตกต่างกันแต่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน จึงมักถูกนำมาใช้รวมกันเป็นคำว่า “คุณธรรมจริยธรรม” โดยมีผู้ให้คำจำกัดความของคำว่า “คุณธรรม” และ “จริยธรรม” ไว้ดังนี้

อนิวัช แก้วจำนงค์ (2556) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดีที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ ส่วนจริยธรรมมีความหมายเกี่ยวกับความประพฤติ การปฏิบัติ ตลอดจนการดำเนินชีวิตที่ดีงาม หรือถูกต้องกับกฎเกณฑ์ของสังคม ผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมคือผู้ที่สภาพจิตใจดี ทำให้แสดงออกมาเป็นพฤติกรรม โดยบุคคลอื่นสามารถสัมผัสได้ว่า บุคคลนั้นมีจิตใจและอุปนิสัยอันดีงาม มีความตั้งใจที่จะประพฤติปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความดี โดยมีหลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการกระทำความดีอย่างมีสติสัมปชัญญะและถูกต้องตามครรลองคลองธรรม

ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงฆาร (2556) ให้ความหมายในทำนองเดียวกันว่า “คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะหรือสภาวะภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง” และ “จริยธรรม หมายถึง คุณธรรมที่แสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่ดีงามอันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม” นับว่าคุณธรรมและจริยธรรมเป็นเรื่องของจิตใจและร่างกายของมนุษย์ที่ต้องใช้ในทางที่ถูกต้อง

ปราชนา กล้าผจญ (2544) ให้ความหมายว่า “คุณธรรม หมายถึง สภาวะภายในจิตใจที่ดีงาม ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น อันเกิดจากการเป็นผู้มีธรรม มีศีลธรรมประจำใจ มีสภาวะจิตใจที่เหนียวรั้งไว้มิให้ทำชั่ว” ส่วน “จริยธรรมเป็นบรรทัดฐานที่ถูกสร้างขึ้นแล้วนำไปใช้กับบุคคล

เป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติตนที่คนในสังคมเห็นพ้องต้องกันว่าถูกต้องดีงาม เป็นสิ่งที่กระทำแล้วก่อให้เกิดประโยชน์และความสงบสุขในสังคม”

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรม หมายถึง กระบวนการคิดดีที่มีอยู่ภายในจิตใจเกี่ยวกับสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ เพื่อเป็นแนวทางหรือกฎเกณฑ์ในการประพฤติปฏิบัติตนที่ถูกต้องดีงาม เป็นลักษณะที่สังคมต้องการ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางด้านสติปัญญา จิตใจ และพฤติกรรม ทำให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข

ในยุคของโลกดิจิทัล ทุกอย่างเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เป็นยุคที่โลกต้องการผู้ที่สามารถปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างสร้างสรรค์ การพัฒนาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศต้องควบคู่กับการพัฒนาด้านจิตใจ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จำเป็นที่จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานคุณธรรมจริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้านได้อย่างรับผิดชอบ รู้เท่าทัน ตระหนักในการปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม แสดงออกซึ่งพฤติกรรมอันดีงามในการดำเนินชีวิต มีจิตสาธารณะ รักความยุติธรรม เคารพสิทธิและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเป็นพลเมืองดีของโลก (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2558)

จึงสรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรมในมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของทักษะชีวิต ซึ่งเป็นอีกหนึ่งทักษะที่มีความจำเป็นกับเยาวชนในศตวรรษที่ 21 เพราะนอกจากเยาวชนจะต้องเป็นผู้มีความรู้แล้วยังต้องเป็นผู้มีทัศนคติและจิตใจที่มั่นคง พร้อมทั้งจะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงได้ดี ทักษะชีวิตเป็นทักษะภายในที่จะช่วยให้บุคคลสามารถแก้ปัญหาและเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดูแลสุขภาพ ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม และการเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม แสดงออกซึ่งคุณลักษณะของชีวิตที่ดีงามอันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางคุณธรรมจริยธรรม

เนื่องจากคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องของจิตใจและเกี่ยวข้องับพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้น การศึกษาทฤษฎีทางจิตวิทยาต่าง ๆ จะสามารถช่วยอธิบายพัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งทฤษฎีทางจิตวิทยาที่ผู้เขียนนำเสนอเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาทางคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์

นักจิตวิทยากลุ่มจิตวิเคราะห์พยายามค้นคว้าหาทฤษฎีที่จะอธิบายพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของบุคคลรวมถึงด้านคุณธรรมจริยธรรม นักจิตวิทยากลุ่มนี้มี ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) เป็นผู้นำของกลุ่ม ฟรอยด์ เชื่อว่าบุคลิกภาพของบุคคลจะพัฒนาขึ้นจากพลังงานทางจิตที่เรียกว่า อิด (Id) อีโก้ (Ego) และซูเปอร์อีโก้ (Superego) ตามลำดับ อิด เป็นสิ่งที่ติดตัวทารกมาตั้งแต่เกิดและผลักดันให้เด็กสนองตอบความต้องการตามสัญชาตญาณ ในขณะที่เดียวกันก็กระตุ้นให้แสวงหาความสุขให้ตนเองด้วย แต่อาศัยการทำงานของอิดอย่างเดียว บางครั้งก็ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้

อีโก้จึงพัฒนาขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการคิดและวางแผนตอบสนองความต้องการนั้น โดยการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง ครั้นต่อมาเมื่อเด็กมีอายุประมาณ 3 - 6 ปี ได้รับการถ่ายทอดค่านิยมและมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรมของสังคม โดยผ่านกระบวนการเลียนแบบผู้อบรมเลี้ยงดู ซึ่งส่วนมากก็คือพ่อแม่ ซุปเปอร์อีโก้จึงพัฒนาขึ้นมาเพื่อควบคุมระบบคุณธรรมจริยธรรมในตัวบุคคล (Freud, 1949) จากการศึกษาตามแนวคิดนี้ จะพบว่าคุณธรรมจริยธรรมควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก และการที่บุคคล จะเพิ่มพูนคุณธรรมจริยธรรมให้กับตนเองได้นั้น ต้องขึ้นอยู่กับกรอบการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา

นักจิตวิทยากลุ่มนี้มีผู้นำ คือ ลอเรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) โคลเบอร์ก เชื่อว่า “จริยธรรม” หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความถูกต้อง และเกิดขึ้นจากขบวนการทางความคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งต้องอาศัยวุฒิภาวะทางปัญญา การใช้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง จะแสดงให้เห็นถึงความเจริญด้านจิตใจของบุคคล การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ จริยธรรมจึงมิได้เกิดจากการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการทางสังคมเท่านั้น แต่เกิดจากการคิดไตร่ตรองตามเหตุผลซึ่งขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาและอายุของบุคคล ดังนั้น แต่ละบุคคลจะมีพัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรมจากขั้นที่ต่ำไปสู่ขั้นที่สูงกว่า โดยไม่มีการย้อนกลับและไม่มีการเร่งขึ้น นอกจากนี้โคลเบอร์กยังได้แบ่งการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลออกเป็น 3 ระดับ 6 ขั้น (Power et al., 1989) ได้แก่

ระดับที่ 1 ระดับก่อนมีจริยธรรมของตนเอง ระดับนี้บุคคลจะเลือกตัดสินใจกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น มักพบในเด็กอายุ 2 - 10 ปี ในระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 การเชื่อฟังเพื่อหลบหลีกการลงโทษ และ ขั้นที่ 2 การแสวงหารางวัลและการแลกเปลี่ยน โคลเบอร์ก อธิบายว่า ในระดับนี้เด็กจะสนใจทำตามกฎข้อบังคับเพื่อประโยชน์หรือความพอใจของตนเอง หรือทำดีเพราะอยากได้ของตอบแทน ไม่ได้คิดถึงความยุติธรรมและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น พฤติกรรมที่แสดงออกจึงทำเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตนเอง

ระดับที่ 2 ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์สังคม ระดับนี้บุคคลจะประพฤติตนตามความคาดหวังของผู้ปกครอง บิดามารดา กลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก ทำตามกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ของศาสนา รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา แสดงบทบาททางสังคมที่เหมาะสมเพราะกลัวว่าตนจะไม่ใช่ที่ยอมรับของผู้อื่น ถือว่าความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีเป็นสิ่งสำคัญ และทุกคนมีหน้าที่ ที่จะรักษามาตรฐานทางจริยธรรม มักพบในช่วงอายุ 10 - 16 ปี ระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 การทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ คล้อยตามผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน และ ขั้นที่ 2 การทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม บุคคลจะรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ระดับที่ 3 ระดับจริยธรรมตามหลักการด้วยวิจารณญาณหรือระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม เป็นหลักจริยธรรมของผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 16 ปีขึ้นไป ผู้แสดงพฤติกรรมจะตีความหมายของหลักการและมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยวิจารณญาณ ก่อนที่จะยึดถือเป็นหลักของความประพฤติที่ตนจะปฏิบัติตาม การตัดสินใจว่าสิ่งไหนถูกต้องหรือควรไม่ควร มาจากวิจารณญาณของตนเองโดยปราศจากอิทธิพลของผู้มีอำนาจหรือกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก บุคคลจะเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก เคารพในสิทธิ

ของผู้อื่น สามารถควบคุมหรือบังคับใจตนเองได้ ระดับนี้แบ่งเป็น 2 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 การมีเหตุผล และการเคารพตนเอง ใช้สัญญาสังคมเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ และ ชั้นที่ 2 การยึดอุดมคติของสากล ทำความดี เพื่อความดี มีจิตใจเมตตา

จากการศึกษาพัฒนาการทางคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา พบว่า จริยธรรมของบุคคลย่อมมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านสติปัญญา เพราะบุคคลที่มีอายุมากขึ้นย่อมมีโอกาสแห่งการเรียนรู้ทางคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้นด้วย

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ได้แก่ ทฤษฎีของอัลเบิร์ต แบนดูรา ตามทฤษฎีของแบนดูรา การเรียนรู้ของบุคคล ส่วนหนึ่งจะเกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับโดยตรง และอีกส่วนเกิดจากการสังเกต จากตัวแบบซึ่งมี 3 ประเภท คือ 1) ตัวแบบจริง ได้แก่ ตัวแบบที่แสดงพฤติกรรมจริงให้เห็น 2) ตัวแบบสัญลักษณ์ ได้แก่ ตัวแบบในโทรทัศน์ ภาพยนตร์หรือรูปภาพต่าง ๆ และ 3) ตัวแบบคำบอกเล่า หรือบันทึก ซึ่งจะปรากฏในรูปของคำพูด หรือข้อเขียนต่าง ๆ ผลจากประสบการณ์ตรงและการสังเกต ตัวแบบทั้ง 3 ประเภทดังกล่าว จะทำให้เกิดการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ ความสัมพันธ์ ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์ และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลที่เกิดจากพฤติกรรม ทำให้สามารถคาดหวังได้ถึงวิธีที่จะนำผลที่พึงปรารถนามาสู่ตน และในขณะเดียวกันวิธีการที่จะหลีกเลี่ยงผล ที่เลวร้ายต่าง ๆ การคิดในเชิงประเมินเช่นนี้ จะนำไปสู่การตัดสินใจที่จะทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมต่าง ๆ และนำไปสู่การตั้งมาตรฐานการประพฤติสำหรับตนเอง ตลอดจนการควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตาม มาตรฐานนั้น อย่างไรก็ตาม กระบวนการขัดเกลาทางสังคมสามารถกระตุ้นให้บุคคลปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ของตนได้อีกในอนาคต เกิดจากการที่บุคคลสังเกตการกระทำของผู้อื่นแล้วพยายามเลียนแบบพฤติกรรม นั้น ทั้งนี้ เพราะการเรียนรู้ของบุคคลเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมทางสังคม (ประดินันท์ อุปรมย์, 2540) ตามแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมนี้ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคคลจำเป็นต้องใช้วิธีการเรียนรู้ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้วยการสร้างเงื่อนไขให้บุคคลประสบด้วยตนเอง การให้แบบอย่างที่ดี ตลอดจน การอบรมสั่งสอนให้บุคคลเกิดความเชื่อและตระหนักถึงในที่สุด ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลรู้จักเลือกและยึดถือ เพื่อนำมาควบคุมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และแสดงออกเฉพาะพฤติกรรมที่เหมาะสมและพึงปฏิบัติ

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า สภาวะทางจิตใจ วุฒิภาวะทางสติปัญญา และสภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นปัจจัยสำคัญ ในการปลูกฝังและส่งเสริมให้บุคคลมีคุณธรรมจริยธรรม ด้วยเหตุนี้ การได้รับความรัก การเอาใจใส่ จากการเลี้ยงดู และการเติบโตในสภาพแวดล้อมที่ดี การเปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้เพื่อพัฒนา กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลตามพัฒนาการทางสติปัญญาและอายุของตน และการจัดประสบการณ์ แห่งการเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติ การฝึกฝน รวมทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ที่ให้การ เลี้ยงดู จึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและหล่อหลอมให้บุคคลนั้นสามารถพัฒนาตนเอง ในด้านคุณธรรมจริยธรรมได้ ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกหรือ Active Learning จึงเป็นหนึ่งในวิธีการที่เหมาะสมที่สามารถช่วยพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับบุคคลในโลก

ยุคปัจจุบันได้ ซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมที่ควรปลูกฝังและส่งเสริมนั้น ต้องเป็นหลักธรรมที่ยอมรับกัน
ในสังคม ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสงบสุข และไม่ขัดต่อหลักคำสอนของศาสนา

การใช้ Active Learning เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในศตวรรษที่ 21

เยาวชนในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ผู้ที่เกิดและเติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีโดยสมบูรณ์แบบ
คือ มีเทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตประจำวัน ชอบการสื่อสารที่กระชับรวดเร็ว ค้นเคย
กับการเปลี่ยนแปลง มีความเป็นปัจเจกบุคคลค่อนข้างสูง สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
จากโลกออนไลน์ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และตามความสนใจของตน ซึ่งทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่ง
สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นั้น นอกจากทักษะด้านนวัตกรรม ทักษะด้านอาชีพ และทักษะ
ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารแล้ว “ทักษะชีวิต” เป็นอีกหนึ่งทักษะที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง
เพราะนอกจากเยาวชนในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นผู้มีความรู้และสติปัญญาแล้ว ยังต้องเป็นผู้มีทัศนคติ
และจิตใจที่มั่นคง พร้อมทั้งจะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและสามารถดำรงชีวิตด้วยความรับผิดชอบ
ต่อตนเอง ผู้อื่น และโลก มีจิตสำนึกอันดีงามและมีคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิต (แอมโบรส,
2556)

ประเด็นสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน
ในศตวรรษที่ 21 คือ แม้เทคโนโลยีจะเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วสักเพียงใดก็ตาม
ไม่มีเทคโนโลยีใดที่สามารถบ่มเพาะและหล่อเลี้ยงเมล็ดพันธุ์แห่งจิตสำนึกอันดีงามและคุณธรรม
จริยธรรม อันเป็นแก่นแห่งการดำเนินชีวิตได้ ดังนั้น ลักษณะการสอนที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนา
ทักษะด้านต่าง ๆ รวมทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 คือ การสอนที่กระตุ้น
และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทั้งนี้ เพราะ
การเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและมีความหมายที่สุดเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน
และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากที่สุด ดังนั้น การเรียนรู้กับการลงมือทำจึงสัมพันธ์กันโดยตรง
ยิ่งผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสวงหาความรู้มากเท่าไร ศักยภาพในการเรียนรู้ของเขาจะเพิ่มขึ้นเท่านั้น

งานเขียนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่สัมพันธ์กับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

นักการศึกษาและนักวิจัยจำนวนไม่น้อยให้ความสนใจต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active
Learning ซึ่งผู้ศึกษาขอยกตัวอย่างงานเขียนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้
แบบ Active Learning ที่สัมพันธ์กับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ดังต่อไปนี้

อ้อมเดือน สดมณี และธรรุศุภร์ จันประเสริฐ (2554) ได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ
การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม สรุปได้ว่าตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาการทางจริยธรรมคุณธรรม
ของบุคคล คือ พัฒนาการทางความคิด สภาวะทางจิตใจ สภาพแวดล้อมทางสังคม คำสอนทางศาสนา
และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่บุคคลนั้นได้รับ ซึ่งจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการ
ด้านคุณธรรมจริยธรรม คือ การพัฒนาอุปนิสัยและการปรับพฤติกรรมของผู้เรียนไปในทางที่ดีขึ้น
ดังนั้น ผู้สอนจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ฝึกฝน และใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขา

ได้กระทำลงไป รวมทั้งเปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้และอภิปรายการตัดสินใจทางจริยธรรมร่วมกับผู้อื่น อันเป็นการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ และทักษะชีวิต

ทิตนา แชมมณี (2557) นำเสนอแนวทางต่าง ๆ ในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในบุคคลไว้ดังนี้ คือ 1) การจัดประสบการณ์ให้บุคคลได้รับรู้และเข้าใจในการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เหนือกว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนที่ใช้อยู่ประมาณ 1 ชั้น เช่น จากชั้นการทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม ไปสู่ชั้นการตัดสินใจด้วยเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนโดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อสังคมและสิทธิอันพึงมีของผู้อื่นมากที่สุด 2) การจัดประสบการณ์ให้บุคคลได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสภาพแวดล้อม โดยการหาสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยในการทำความคิดและการบำเพ็ญประโยชน์ 3) การจัดให้บุคคลได้รับโอกาสสวมบทบาทสมมติเกี่ยวกับจริยธรรม การรับความคิดและความรู้สึกของคนอื่นเพื่อก่อให้เกิดการยอมรับความแตกต่างทางความคิด ไม่เอาความคิดของตน เป็นที่ตั้ง และได้เห็นตัวแบบที่ดีในสังคม 4) การเปิดโอกาสให้บุคคลฝึกเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งเชิงจริยธรรมนำไปสู่การอภิปรายกลุ่มโดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ปัญหาที่สามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ตรงกับพัฒนาการทางจริยธรรมที่เป็นอยู่ และยกระดับพัฒนาการทางจริยธรรมของตน ให้สูงขึ้น และ 5) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตร เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็นและการอภิปรายโต้แย้งอย่างเปิดใจและเปิดเผย เป็นการกระตุ้นการพัฒนาทางจริยธรรมของบุคคลให้ไปสู่ระดับที่สูงขึ้น

ปาริชาติ ธีระวิทย์ (2561) ในงานวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21” ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ใช้ในการบริหารและจัดการการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 และเสนอแนวทางสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ของสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในภาคใต้จำนวน 22 แห่ง กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน 400 คน กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในการสนทนากลุ่ม คัดเลือกนักศึกษาแบบเจาะจงจำนวน 30 คนจาก 5 สถาบันการศึกษาที่จับฉลากได้ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางที่เหมาะสมที่สุดในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา คือ การที่ครูผู้สอนแต่ละรายวิชาสอดแทรกและปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่ชัดเจน มีความเป็นรูปธรรม สามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้ มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักศึกษาได้มีบทบาทในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เน้นการลงมือปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาคุณลักษณะชีวิตที่ดีงาม เช่น ความมีวินัย ความอดทนอดกลั้น ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความใฝ่รู้ การทำงานร่วมกันเป็นทีม การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การจัดการกับความขัดแย้ง การไม่เห็นแก่ตัว การมีจิตอาสา การเป็นผู้สร้างความสงบสุข รวมถึงการมีจริยบรรณวิชาชีพ

จันทร์หา แซ่ลิว (2560) ทำการวิจัยหัวข้อ “การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ในรายวิชาการพัฒนาทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดการการเรียนรู้แบบเชิงรุก หรือ Active Learning แก่เด็กชั้นปีที่ 2 สังกัดภาควิชาปฐมวัย คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการพัฒนาทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 60 คน ในประเด็น 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 2) ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก หรือ Active Learning ผลวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับ A และ 2) การประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลังการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก หรือ Active Learning ปรากฏว่า ทักษะที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ทักษะการเห็นอกเห็นใจและการเป็นพลเมืองดี ซึ่งเป็นทักษะชีวิตด้านคุณธรรมจริยธรรม และนักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุดต่อรูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ผ่านการจัดทำโครงการบริการวิชาการในสถานศึกษาและชุมชน เพราะเป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณค่าและสามารถนำไปใช้ในวิชาชีพครูได้จริง

งานเขียนและงานวิจัยข้างต้น แสดงให้เห็นถึงจุดเชื่อมโยงระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก หรือ Active Learning กับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เนื่องด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning สามารถช่วยในการขัดเกลาอุปนิสัย การฝึกฝน และการพัฒนาทักษะชีวิตด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน เช่น ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความอดทนอดกลั้น ความรับผิดชอบ การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความกล้าแสดงความคิดเห็นและแสดงออก การรับฟังและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ การตระหนักและเห็นคุณค่าขององค์ความรู้ที่ได้เรียน การยอมรับและเข้าใจความแตกต่างและหลากหลายทางวัฒนธรรม การให้เกียรติและเคารพสิทธิของผู้อื่น ความถ่อมใจ ความมีน้ำใจ การวางตัว การใฝ่รู้ และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องได้

แนวทางการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

การจัดการเรียนการสอนเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning สามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมทั้งสามารถใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับ ทั้งการเรียนรู้เป็นรายบุคคล การเรียนรู้แบบกลุ่มเล็ก และการเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่ ซึ่งปิยะพล ทรงอาจ (2563) ได้สรุปรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ดี คือ การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน การเรียนรู้แบบใช้เกม การเรียนรู้แบบวิเคราะห์หาคำตอบ การเรียนรู้แบบโต้เถียง การเรียนรู้แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา การเรียนรู้แบบการเขียนบันทึก การเรียนรู้แบบการเขียนจดหมาย และการเรียนรู้แบบแผนผังความคิด

ผู้ศึกษาขอเสนอแนวทางการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active learning ในข้างต้น เพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนในศตวรรษที่ 21 ผ่านตัวอย่าง 5 ประการ ดังต่อไปนี้

1) การเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับประเด็นทางจริยธรรมที่กำหนด เช่น (1) ท่านคิดว่าคุณธรรมจริยธรรมมีคุณค่าต่อชีวิตมนุษย์อย่างไร (2) อะไรคือคุณธรรม 3 ประการแรกที่เป็นหลักในการดำเนินชีวิตของท่าน เพราะเหตุใด (3) ท่านจะตอบสนองอย่างไรต่อคำกล่าวที่ว่า “ทำดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป” คนเราทำดีไปเพื่ออะไร

(4) ท่านคิดว่ามีปัจจัยสำคัญอะไรบ้างที่ช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมด้วยความสงบสุข (5) อะไรคือสาเหตุของความขัดแย้ง (6) อะไรคือสิ่งจำเป็นต่อการแก้ไขความขัดแย้ง (7) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อคำตรัสสอนของพระเยซูที่ว่า “จงรักศัตรูของท่าน จงอวยพรแก่ผู้ที่สาบแช่งท่าน และจงทำดีแก่ผู้ที่เกลียดชังท่าน” ในมัทธิวบทที่ 5 ข้อ 44 (8) ให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับประเด็นที่กำหนดตามลำพังประมาณ 2 - 3 นาที (Think) จากนั้นให้จับคู่กับเพื่อนอีกคนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันประมาณ 3 - 5 นาที (Pair) จากนั้นนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด (Share) เป็นต้น

2) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning Group) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยจัดกลุ่ม กลุ่มละ 3 - 6 คน เพื่อศึกษาค้นคว้าประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม เช่น หลักคำสอนของศาสนาเรื่องการทำความดี หลักการควบคุมอารมณ์และคำพูดแนวทางในการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม หรือ แนวทางการเอาชนะอุปสรรคในชีวิต จากนั้นให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานในชั้นเรียน ผ่านรูปแบบที่กลุ่มของตนเองเลือก เช่น การบรรยาย แผ่นโปสเตอร์ บทเพลง รูปภาพ หรือแผนผังความคิด เป็นต้น จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคนอื่นได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

3) การเรียนรู้แบบใช้เกม (Games) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเกมมาบูรณาการในการเรียนการสอน ซึ่งใช้ได้ทั้งในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน การสอน การมอบหมายงาน และขั้นการประเมินผล นอกจากความสนุกสนานแล้ว เกมที่ผู้สอนนำมาใช้เพื่อพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมในเยาวชน ควรเป็นเกมที่เน้นความสามัคคี การเห็นใจผู้อื่น การแก้ปัญหา การตัดสินใจ และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หลังจากที่ได้เล่นเกมเสร็จแล้ว ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแบ่งปันประสบการณ์เกี่ยวกับการเล่นเกมและบทเรียนที่ได้รับจากเกมนั้น

4) การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย (Mini-Research Proposal) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อิงกระบวนการวิจัย โดยให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อหรือประเด็นทางคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ เรียนรู้ตามแผน สรุปความรู้หรือสร้างผลงาน และสะท้อนความคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ในลักษณะนี้อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การสอนแบบโครงงาน (Project-Based Learning) หรือการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning)

5) การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Case Study) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้อ่านกรณีตัวอย่างที่ต้องการศึกษา เช่น กรณีศึกษาเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว ปัญหาภาวะโลกร้อน มลภาวะทางสิ่งแวดล้อม หรือปัญหาและความท้าทายที่วัยรุ่นปัจจุบันกำลังเผชิญ เป็นต้น จากนั้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแนวทางแก้ไขปัญหภายในกลุ่ม แล้วนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด

จะเห็นได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning สามารถช่วยพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสร้างความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงและสามารถนำความรู้มาใช้เป็นหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน อีกทั้งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ มีสมาธิ

และความตั้งใจในการเรียนรู้มากขึ้น ตลอดจนสามารถพัฒนาทักษะที่สำคัญ เช่น การคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม การแก้ไขปัญหา และการสื่อสาร เป็นต้น

การเรียนรู้แบบ Active Learning เน้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองผ่านการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนและการลงมือปฏิบัติ ได้คิด ได้ลงมือทำ และสร้างประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้ โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมายผ่านทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง *ทักษะชีวิต* ซึ่งประกอบด้วย 1) Soft Skills คือ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและสมรรถนะที่ไม่ใช่ความรู้หรือทักษะทางเทคนิค เฉพาะทาง และ 2) Social Emotional Learning (SEL) คือ กระบวนการพัฒนาทักษะทางอารมณ์และสังคม ซึ่งเป็นทักษะชีวิตที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพัฒนาทางคุณธรรมจริยธรรมของบุคคล

Active Learning ส่งเสริมให้ผู้สอนใช้วิธีสอนหลากหลายรูปแบบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนได้มีโอกาสเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของตนมากขึ้น อันจะเป็นหนทางในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning ยังช่วยเพิ่มความมั่นใจและความสนใจของผู้เรียนในการเรียนรู้มากขึ้น โดยผู้สอนทำหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดหาเหตุผล เปรียบเทียบ และพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ ด้วยการซักถามหรือให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเขา อีกทั้งสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนคิดทำสิ่งใหม่ ๆ ที่ดีและมีประโยชน์ต่อสังคม เช่น การรักษาสัตว์แคว้น การช่วยเหลือผู้ที่ขัดสน และกิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น

ยิ่งไปกว่านั้น หากครูผู้สอนปรารถนาที่จะเปลี่ยนแปลงชีวิตของผู้เรียนให้ดีขึ้นตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมอย่างยั่งยืน ครูจะต้องเชื่อในศักยภาพของผู้เรียน สร้างวินัยเชิงบวกแก่ผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความคิด สามารถสานต่อกระบวนการเรียนรู้ให้ดำเนินไปตลอดชีวิตของเขา และเสริมผู้เรียนให้รู้จักกำหนดเป้าหมายชีวิตของตน เกิดความมุ่งมั่นมานะพยายามที่จะฝ่าฟันอุปสรรคสามารถเลือกและตัดสินใจที่จะทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองให้ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

ดังที่ ฮาร์เวิร์ด จี. เฮนดริคส์ ผู้เขียนหนังสือ *การสอนที่มีอำนาจเปลี่ยนแปลงชีวิต* กล่าวว่า ครูที่ดีจะต้องกระตุ้นและชี้แนะให้ผู้เรียนกระทำกิจกรรมด้วยตนเอง สิ่งที่คุณสอนจะต้องกระตุ้นวงจร 3 วง ในความคิดของผู้เรียน คือ ความรู้ การเร้าอารมณ์ และการตอบสนองด้วยการกระทำ ผลแห่งคำสอนของครู คือ สิ่งที่คุณเรียนคิด ไม่ใช่สิ่งที่คุณสอนบอกผู้เรียนหรือทำแทนผู้เรียน เพราะการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งที่สุดเป็นผลสืบเนื่องมาจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากที่สุด ดังคำกล่าวที่ว่า “ฉันได้ยิน แล้วฉันก็ลืม ฉันได้เห็น ฉันจึงจดจำ ฉันลงมือกระทำ จึงเข้าใจ และฉันจึงเปลี่ยนแปลง” (เฮนดริคส์, 2552, น. 61 - 77)

ในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning นั้น ครูจึงมีบทบาทสำคัญมากในฐานะเป็นผู้กระตุ้นการเรียนรู้ คุชฎิ โยเหลา (2557) ได้กล่าวถึงบทบาทสำคัญของครูในขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ว่า ครูจะต้องแสดงบทบาทต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning ขึ้น โดยครูจะต้องเป็นผู้สังเกตการทำงานของนักเรียน ครูต้องสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ โดยใช้คำถามปลายเปิดกระตุ้นการเรียนรู้แทนการบอกกล่าว ครูต้องศึกษาและรู้จักข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล

เพื่อแสดงบทบาทให้เหมาะสมในการทำให้เกิด Active Learning กับนักเรียนเป็นรายบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ดังนี้

1. ใช้คำถามกระตุ้นการเรียนรู้ เป็นคำถามที่มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้เรียนได้อธิบาย โดยขึ้นต้นว่า “ทำไม” หรือ ลงท้ายว่า “อย่างไรบ้าง” “อะไรบ้าง” “เพราะเหตุใด”
2. ทำหน้าที่เป็นผู้สังเกต ครูจะต้องคอยสังเกตว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีพฤติกรรมอย่างไร ขณะปฏิบัติกิจกรรมเพื่อหาทางชี้แนะ กระตุ้น หรือยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
3. สอนให้ผู้เรียนเรียนรู้การตั้งคำถาม เมื่อผู้เรียนสามารถตั้งคำถามได้ จะทำให้ผู้เรียนรู้จักถาม เพื่อค้นคว้าข้อมูล รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และร่วมแสดงความคิดเห็นของตนเองในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้นั้น
4. ให้คำแนะนำเมื่อผู้เรียนเกิดข้อสงสัย ครูจะต้องเป็นผู้คอยแนะนำ ชี้แจง ให้ข้อมูลต่าง ๆ หรือยกตัวอย่างเหตุการณ์ใกล้เคียงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียนเชื่อมโยงไปสู่ความรู้ด้านอื่น ๆ
5. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดและค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้สังเกตและคอยกระตุ้นด้วยคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดกิจกรรมที่อยากเรียนรู้และหาคำตอบในสิ่งที่สงสัยด้วยตนเอง
6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระ ตามความคิดและความสามารถของตนเอง

จึงกล่าวได้ว่า Active Learning เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างเป็นระบบ รู้วิธีหาเหตุผล ตลอดจนสามารถแยกแยะและทำความเข้าใจปัญหาได้ด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อม สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดศรัทธาที่จะเรียนรู้ ได้ฝึกฝนวิธีการคิด มีความเชื่อมั่นในตนเอง นอกจากนี้ ความรัก การดูแลเอาใจใส่ การยอมรับ ความเป็นมิตร และแบบอย่างชีวิตของผู้สอน จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ ความมุ่งมั่น และความเพียรพยายามในการฝึกฝนพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพ อุปนิสัย และคุณลักษณะชีวิตที่พึงประสงค์มากยิ่งขึ้น ดังนั้น วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก หรือ Active Learning มีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในโลกยุคใหม่

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

Active Learning เป็นการจัดการกระบวนการการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการเสริมสร้างและพัฒนาทักษะด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในศตวรรษที่ 21 เพราะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดให้ผู้สอนจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติสนองต่อความต้องการ ความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการแบบเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน

สิ่งที่ควรตระหนักสำหรับการนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning มาใช้เพื่อพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมนั้น คือ ผู้สอนจะต้องจัดบรรยากาศในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียน สร้างแรงจูงใจ แรงบันดาลใจ และความปรารถนา

ที่จะเรียนรู้แก่ผู้เรียน และเหนือสิ่งอื่นใด ผู้ที่จะใช้ Active Learning ในการสอนคุณธรรมจริยธรรมนั้น ต้องเป็นผู้เรียนด้วย เพราะตัวผู้สอนเองก็อยู่ในเส้นทางแห่งการเรียนรู้ เพราะคำสอนที่มีพลังสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตของผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามได้นั้น มิใช่คำสอนที่ถ่ายทอดจากปากของครู แต่คือพฤติกรรมและการเป็นตัวอย่างที่ดีของครูนั่นเอง ดังนั้น แบบอย่างและคุณลักษณะชีวิตอันพึงประสงค์ของผู้สอนจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- กมล โพธิ์เย็น. (2564). Active Learning: การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Active Learning: Learning satisfy Education in 21st Century). *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 19(1), 11-28.
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบาย ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้*. ผู้แต่ง.
- จันทร์หา แซ่ลิว. (2561). *การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ในรายวิชาการพัฒนาทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. <http://cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/2012>
- ดุขฎิ โยเหลา. (2557). *การจัดการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชน: จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย*. ทิพย์วิสุทธิ.
- ทิศนา แคมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 18). ด่านสุทธาการพิมพ์.
- เบลเลนชาร์, เจมส์ และแบรนดท์, รอห์น. (2554). *ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21* (วราภรณ์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์, ผู้แปล). Openworlds. (ต้นฉบับพิมพ์ปี 2553)
- ปาริชาติ อีระวิทย์. (2561). การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 11(1), 31-39.
- ปราชนา กล้าผจญ. (2544). *คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ*. เอลโลว์การพิมพ์.
- ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงฆาร. (2556, 1 ธันวาคม). *รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมในองค์กร*. <http://oknation.nationtv.tv/blog/piyanan/2013/12/01/entry-1>
- ปิยะพล ทรงอาจ. (2562). การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคนิค STAD รายวิชา 810107 จิตวิทยาสำหรับครูของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 9(ฉบับพิเศษ), 161-172. [https://casjournal.cas.ac.th/admin/filedocuments/1578062429-21.ED087\(161-172\).pdf](https://casjournal.cas.ac.th/admin/filedocuments/1578062429-21.ED087(161-172).pdf)

- ปิยะพล ทรงอาจ. (2563). Active Learning: การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เทคนิคการสอนในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 9(1), 136-143.
- ประดินันท์ อุปรมย์. (2540). มนุษย์กับการเรียนรู้. ใน วิจิตร ศรีสอ้าน (บก.), *เอกสารการสอนชุดวิชา พื้นฐานการศึกษา* (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 15, หน่วยที่ 4, น. 117-155). มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช.
- ศักดา ไชกิกัญญ์. (2548). สอนอย่างไรให้ Active Learning. *วารสารนวัตกรรมการเรียนการสอน*. 2(2), 12-15.
- ศิริพร มโนพิเชฐวัฒนา. (2547). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบบูรณาการ ที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น เรื่อง ร่างกายมนุษย์* [วิทยานิพนธ์ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สิทธิพล อาจอินทร์. (2563). *ศาสตร์และศิลป์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21* (พิมพ์ครั้งที่ 3). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21*. 9119 เทคนิคฟรีนติง.
- อนิวัช แก้วจำนงค์. (2556). *จริยธรรมทางธุรกิจ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นาคศิลป์โฆษณา.
- อ้อมเดือน สดมณี และ ธาตุกร จันประเสริฐ. (2554). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม : จากแนวคิดสู่ แนวทางการปฏิบัติ*. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*. 17(1), 2-14.
- แอมโบรส, ซูซาน เอ. (2556). *การเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21: 7 หลักการสร้างนักเรียนแห่งอนาคตใหม่* (วันวิสาข เคน, ผู้แปล). โอเพนเวิร์ลด์ พับลิชชิง เฮาส์. (ต้นฉบับพิมพ์ปี 2553)
- เอ็นดริคส์, ฮาเวิร์ด จี. (2552). *การสอนที่มีอานุภาพเปลี่ยนชีวิต* (กนกบรรณสาร, ผู้แปล). กนกบรรณ สาร. (ต้นฉบับพิมพ์ปี 2546)
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (Eds.). (2001). *A Taxonomy for learning, teaching and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of education objectives* (Complete Edition). Longman.
- Freud, S. (1949). *An outline of Psychoanalysis*. W. W. Norton.
- Meyers, C., & Jones, T. B. (1993). *Promoting active learning: Strategies for the college classroom*. Jossey-Bass Inc.
- Power, F. C., Higgins, A., & Kohlberg, L. (1989). *Lawrence Kohlberg's Approach to Moral Education*. Columbia University Press.
- Shenker, S.F., Goss, S. A., & Bernstein, D. A. (1996). *Instructor's Resource Manual for Psychology: Implementing Active Learning in the Classroom*. n.p.